

" אדם ללא תרבות הוא כְּבֵרָה ללא פְּסִים " (פתגם אפריקני עתיק)

מורשת תרבות הדת

למה אנחנו משתייכים, מהו בית הגידול שלנו ושל האחרים,
וכיצד כל אלה משפיעים על העולם המשותף שלנו?

קהילת יד ביד כקהילה בהתהוות

הזמנה למסע בתרבות הדתות המונותיאיסטיות

מבוא

הבה נצא לדרך, ונשוטט במרחבי זמן ומקום קרובים ורחוקים. נפגוש גברים ונשים שהפכו מנהיגים ומנהיגות בזכות התנאים המיוחדים בהם גדלו, או למרות התנאים בהם גדלו. במסע הזה תתנסו בסוגים שונים של למידה וגילוי. למידה על ושל תהליכים עצומים, שעברו קבוצות אנשים ונשים, שהלכו אחרי שליחים, שהביאו בשורה חדשה לחבל ארץ זה ולעולם. תוכלו לטייל לשם ההנאה שבתנועה, שקועים במדידת המרחק שעשו השליחים והמנהיגים ממחוז הולדתם למחוזות אחרים כדי להביא את הבשורה, את המסר החדש שלהם. תוכלו לקבל הדרכה שתלווה אתכם, ותספר לכם סיפורים מכוננים על אירועים משמעותיים. אירועים שהניעו את תהליכי ההתפתחות של שלוש הדתות המונותיאיסטיות. כשתטיילו יחד, בקבוצת השייכות שלכם, תרגישו אולי, שאין לכם שום צורך להכיר קבוצות שייכות אחרות ואמונת אחרות. קבוצת ואמונת שלא פעם מאתגרות את האופן שבו אתם מספרים את סיפורו של אברם האב הקדמון. תוכלו להתמקד במורשת שלכם, במטרה להכיר אותה היטב, וכדי להבין טוב יותר את מערכת הערכים עליהם אתם גדלים. תוכלו להיטיב לקרוא בטקסטים המכוננים ולהבין אותם; תוכלו לעלות לרגל לאתרים משמעותיים עם קבוצת השייכות השונות. תוכלו להסתפק בחיפוש אחר טקסים מיוחדים, כגון: מעמד הר סיני, הדרשה על ההר, הדרשה האחרונה של מחמד; תוכלו לפענח סמלים בהקשר התרבותי שלהם ובהקשר של אירועים מכוננים, כמו עלה של זית, קשת בענן, בורק, וסיפורי נסים שנעשו לשליחים הראשונים, שעל כתפיהם כלנו עומדים. אתם יכולים, כמובן, להקשיב לסיפורים של אלה שאספו חפצים המעידים על תרבויות שונות כמו שטיח תפילה, חמכיה או צלב. אתם יכולים לרכוש את שלושת הספרים המהווים את המקורות

הכתובים של התרבות היהודית, התרבות הנוצרית והתרבות האסאלמית; אתם ואתן מוזמנים לקרוא אל תוכם בקריאה יחפה ובקריאה פרשנית. תוכלו להתרשם מכתב הקליגרפיה היצירתי, מציורי הסעודה האחרונה ומהגדה של פסח מעטרת...;

אתם מוזמנים גם לפגוש נביאים, מנהיגות ומנהיגים, שליחים, שופטים, מלכים, ח'ליפים, ראשי כנסייה, ואת בני ובנות המשפחה שלהם ושל אחרים. לאחר כל אלה נזמין אתכם לחלק נוסף בו תכירו טוב יותר את עצמכם ואת האחרים כפרטים וכקבוצה.

אמנם יהיה זה מסע המצריך מאמץ, אבל שכרו בצדו. שכן במסע הזה תהיו גם המארחים וגם האורחים. בעקבות המסע יחול שינוי גם אצלכם וגם אצל הזולת. המסע הזה הוא גם חלק ממסע גדול יותר, המסע לבניית קהילת "יד ביד", ההולכת ומתהווה סביב רעיון השותפות שוות הערך. השותפות מקבלת השראה מענקי התרבות בעולם, שלמרות הקושי, למרות חוסר האמון, ולמרות היותם מיעוט ולעתים מיעוט נרדף בתחילת הדרך – יכלו לקשיים.

במסע הזה אתם מוזמנים לגלות דבר מה אחר מזה שציפיתם למצוא או ממה שחיפשתם. הצלחת המסע תבוא לידי ביטוי בהבנה, שעומד לפניכם דבר חדש שאינו קל לרכישה, מפתיע ומרחיב את האופן בו אתם חאים את העולם ואת מערכות היחסים ביניכם לבין האחרים; כתוצאה מהמסע תגלו, שהשיתוף במה שחשוב לכם יחשוף בפניכם דברים חדשים על מורשת התרבות שלכם;

שהמפגשים עם מה שחשוב לאחרים יעזרו לכם להכיר צדדים נוספים בעצמכם ואצל האחרים; שההפתעות בגילוי השונות שוות הערך, תהפוך ליתרון, ליצירה משותפת חדשה – התהוות קהילה חדשה, המאתגרת את המוכר ואת המפריד, מתוך אמונה בכוחה של מעורבות, אכפתיות וחיים יחד ליצור תרבות משתפת, סקרנית ומשנה.

מתווה חינוכי-תרבותי פוגש בית ספר

על פי משרד החינוך, ילמדו היהודים את לימודי הדת שלהם על פי זרם החינוך, המוסלמים ילמדו את תכנית "מורשת האסלאם" והנוצרים את הנצרות. החלוקה המקובלת בקרב היהודים לחילונים ולדתיים איננה מקובלת אצל המוסלמים, וככלל זו חברה מסורתית. בתי הספר הנוצריים מוגדרים מלכתחילה כדתיים, אף שעשויים ללמוד בהם מוסלמים רבים. על פי חב, ילדים משויכים לבתי ספר על פי מגזרים בחברה. בתי הספר היהודיים המשלבים דתיים וחילוניים הם ייחודיים, ולהם תכנית לימודים המיוחדת לשילוב הזה.

בבתי הספר הדו לשוניים של "יד ביד" קיים צורך בשילוב כפול: בין יהודים לערבים על הרקע הלאומי, ובין דתיים לחילוניים על הרקע הדתי. חב התלמידים היהודים ביד ביד חילוניים ואילו הערבים באים מחברה מסורתית, הגם שאינם דתיים בהכרח. עם זאת, ניתן לומר שעולם המושגים והתפישות שמביאים אתם התלמידים הערבים מסורתיים מקורם בדת, יותר מאשר אצל התלמידים היהודים. התפישה ההומניסטית של בית הספר הדו לשוני אמורה להכיל גם את ההבדל הזה בין יהודים לערבים, הבדל על הרקע הדתי. על פי תפישה זו, על בתי הספר הדו לשוניים לתת מקום לרקע ממנו באים כל התלמידים, ועם זאת לכוון אותם לפרקטיקת חיים פולוליסטית, על בסיס דמוקרטי. לצורך כך נראה היה בעליל כי יש לגבש תכנית לימודים, שתעסוק בהרחבת הפרספקטיבה על הדתות כמכוננות תרבות, ושמעברות כמורשת ערכית פרקטית.

תכנית הלימודים "מורשת תרבות הדת" נשענת על איסוף חומרים ורעיונות מעבודה משותפת שעשו בעבר צוותי מורות בבתי הספר השונים של "יד ביד", עבודה שנוצרה במשך כשנה על ידי צוות שפעל בהנחיית רחל הר-ציון בשנת 2014. הטמעת התכנית בתכניות בתי הספר מגוונת, ובבית הספר על שם מקס ריין בירושלים התמקדה ההתנסות בשנה הראשונה בכיתות ב'. מנהלת בית הספר הגב' נאדיה כנאנה, בגיבוי ובתמיכה של מנהלת אגף החינוך ב"יד ביד" ד"ר אינאס דיב, חשבה לנכון להרחיב את מעגל המורות המלמדות את "מורשת תרבות הדת" בהכשרה שתיתן ע"י גב' ארמית לוטם. ההכשרה נעשית תוך כדי עבודה (בסגנון "on the job training") כדי להרחיב את הטמעת התכנית בכיתות נוספות.

"..החיים בבית הספר הדו-לשוני מהווים סדנת התנסות בחברה משותפת, הכוללת את כל באי בית הספר- הנהלה, מחנכים ומחנכות, תלמידות ותלמידים." (מתוך החזון החינוכי של יד ביד)

החינוך הדו-לשוני מתהווה תוך כדי העבודה הפדגוגית, בתהליכים מקבילים של חברת המבוגרים וחברת הילדים. תכנית "מורשת תרבות הדת" מצטרפת לשתי תכניות ייחודיות של "יד ביד" - "זהות" ו" החגים והימים הלאומיים", כמעטפת המרחיבה את לימודי הליבה של משרד החינוך, ומעמיקה את החוויה הלימודית של המפגש המאתגר בחברה משותפת. "מורשת תרבות הדת" מזמנת בחינה וחקירה של אמונות ותפישות שלנו על מה שהוא בעל ערך. היא מפגישה את התלמידים, את המורות ואת המורים עם תהליכים תרבותיים, שפתיים וחברתיים, שעיצבו הסיפורים המכוננים של הדתות השונות, בד בבד עם בחינת ההשפעה של הסיפורים המכוננים על חיינו היום.

על מנת לממש את הפן המיוחד הזה של החינוך הדו-לשוני, היה צורך תחילה בהתנסות אותנטית של המורות בנושא התכנית. התנסות שתפגיש כל אחת מהמורות עם המורשת שהיא מביאה אתה ועם המורשת של המורות האחרות. אין להקל ראש בהתנסות מסוג זה: בכוחו של מפגש בין תרבויות לזמן הרחבת הדעת, צמיחה אישית וקבוצתית, והתפתחות בהבנת העולם; אך קיימת גם אפשרות של הסתגרות והתרחקות כתוצאה ממנו.

הכשרת המורות

העבודה עם המורות מושתתת על התפישה כי כל "תרבות כוללת דפוסים גלויים וסמויים של התנהגות שנרכשת ומועברת על ידי סמלים. דפוסים אלה מהווים את הישגיהם הייחודיים של קבוצות אנושיות, כולל את ביטוייהם בחפצים. הגרעין המרכז של תרבות כולל רעיונות, מסורות וערכים הקשורים בהם. מצד אחד מערכת התרבות יכולה להיתפש כתולדה של פעילות אנושית, מצד אחר כמשהו שיוצר אלמנטים של פעילות נוספת".

המשימה של הקבוצה הייתה ועודנה ללמוד את הסיפורים המכוננים של כל דת מנקודות מבט שונות, כדי לגלות את הערכים המשותפים שמונחים ביסודם, ואת הדרך בה הם באים לידי ביטוי בדתות השונות. על המורות להתמודד באופן ביקורתי ויצירתי עם אתגר מרכזי בנושא מורשת תרבות הדת הקשור לקונטקסט.

מהו הקונטקסט? בית הספר הדו-לשוני הוא בית ספר ממלכתי. ככזה, בית הספר הדו לשוני איננו אמור ללמד 'לימודי דת'. ההבחנה בין 'לימודי דת' ל'לימודי מורשת תרבות הדת' דרשה ודורשת חיידוד של המסרים של נקודת המוצא, שממנה עלינו להכיר: בתוך איזו מורשת גדלנו, מהם הערכים שלה, איך היא קשורה לדת שלנו, איך היא משתקפת אצל השותפים והשותפות מן הדת והתרבות האחרת, וכיצד היא מפגישה אנשים מתרבויות וממורשות שונות לקראת מימוש ערכי החינוך הדו-לשוני. "אפ': ישוע אמר הרבה דברים חשובים על אדם וחברו. מה מוחמד אמר? אנחנו רוצים שהילדים שלנו יכירו. מי': אהבה וקבלה. נ': החודש אנחנו מתחילים את הסיפור של חג המולד. קבלה ושליחות. אנחנו מקבלים את כל מה שאלוהים רוצה. כל החיים שלנו בידיים של אלוהים. גם כשאנחנו מקבלים משהו לא טוב אנחנו מקבלים את זה. מרים קיבלה, יש אנשים שלא מקבלים, זאת בחירה חופשית. מי': את מתכוונת שמקבלים את הטוב ואת הרע? נא': כן, מקבלים גם את הרע כטוב. מי': ולא שואלים את הלמה? נ': שואלים. אפ': רוצה לבין למה, לכל דבר יש סיבה. לפני שנה פרצו לבית שלי וגנבו את כל הזהב. בפנים הרגשתי שיש משהו אחר, שאולי זה שמר עלי ממהו אחר יותר רע. זה מה שאמרתי לילדים שלי. מי': הבנתי שנ' ידעה שהיא עוברת שיעור. אפ': לא. נ' אומרת שמהו אחר נמנע. הזה קבלה מהמקום של האמונה שלה. הנ': חשוב לשים לב כאן לכך שאנחנו לא הופכים את הילדים לנוצרים מאמינים...."

איננו יכולים לשנות את אירועי העבר,
אבל אנחנו יכולים לשנות את ההשפעה שיש
להם עלינו .

כאשר אנחנו מעריכים ומקבלים את העבר
גוברת יכולתנו להתנהל בהווה.

וירג'יניה סאטיר

ليس باستطاعتنا تغيير أحداث الماضي، ولكن
بإمكاننا أن نغير تأثيرها علينا.

عندما نقدر ونتقبل الماضي تزداد قدرتنا على
إدارة حاضرنا

فرجينيا ستير

התכנית בתוך מרקם בית הספר הדו לשוני

התכנית בוחנת את המורשת, כלומר את מה שנתפש כבעל ערך ומועבר מדור לדור באמצעים שונים הקשורים לתרבות: טקסים, מנהגים וטקסטים מכוננים, היונקים ממקורות הדת.

בכל חברה אנושית תתפתח תרבות, ולכן קיומה של חברה הוא תנאי לקיומה של תרבות. התרבויות מועברות מדור לדור לא בדרך של תורשה ביולוגית, אלא בתהליך של למידה שנקרא חיברות! (משוניס)

מעצם מהותו, החיברות של בית הספר הדו לשוני חייב להכיל בתוכו את שלוש הדתות. אין זאת אומרת שהתלמידים יאמצו את שלוש הדתות, אלא שהמרחב המשותף הבית ספרי והקהילתי יכיל את שלוש הדתות, ובה בעת ימשיך לאפשר את הייחודיות התרבותית-הדתית של כל תלמידה, תלמיד ושל כל מורה.

דת היא מוסד חברתי. דתות מצויות בכל החברות האנושיות. מקובל לראות בדת מערכת של סמלים המעוררים רגשות של יראה, ומקושרים לפולחן או לטקסים בקרב קהילה של מאמינים. בחברות מסורתיות יש לדת תפקיד מרכזי בחיים החברתיים, אך יש לה ביטוי גם בחברה המודרנית. מכיוון שדת עונה על צרכים אנושיים עמוקים, לימוד מעמיק של שורשיה חיוני בבניית חברה משותפת הכוללת את בנות ובני הדתות השונות.

החגים נפרדים, לוח השנה משותף

שילוב הלמידה המשותפת על חגים מרכזיים כחלק ממורשת התרבות הוא מרכיב מרכזי בתכנית. אחת הדרכים המרכזיות בה קבוצה מבטאת את ערכיה ואת לכידותה היא ציון ימים מיוחדים, חגים ומועדים. שגרת בית הספר הדו-לשוני משלבת שלושה לוחות שנה, שהם שלוש נקודות התייחסות לספירת הזמן הקבוצתי המשותף. החיים על פי לוח חופשות המשלב שלושה לוחות שנה שונים, מזמנים למידה חווייתית ומשתפת להיכרות הדדית עם המנהגים והערכים שאלה מסמלים. טקסי החג מהווים נדבך משמעותי בכינון הזהות הקבוצתית הנפרדת, ובניית המורשת התרבותית. המפגש בין קבוצות השייכות השונות, מבוסס על היכרות עם מנהגים, העמקה בערך מרכזי שהמנהג מסמל, ולמידה המושתתת על חקר בדגש על סמליות, ושיתוף בחוויה אישית. גם כאן – החגים, כמו סיפורי הבריאה ומעשי המנהגים, משמשים גורם המחבר

בין בני שלוש הדתות. הפרקטיקות משקפות ערכים הקיימים בשלוש הדתות. המפגש של התלמידים עם הערכים ומופיעיהם בחגים השונים זה מזה מאפשר להם לחוש שייכות לקבוצת השייכות שלהם, ובו בזמן להרגיש בנוח בחגים של האחר.

אתגרים

1. ההזמנה להכיר משהו משמעותי מתרבות הדת של קבוצה אחרת, טומנת בחובה אפשרות לפתיחת צוהר לסקרנות ולרצון להכיר ולדעת, אך יש אפשרות שגם תעורר התנגדות. לעתים הסיפורים המכוננים דומים אך גם כשהם שונים - ההשוואה בין הטקסטים והדרך בה מסופר סיפור מוכר בצורה אחרת, מאפשרים דיאלוג. "אפ': יש בכך משהו מאוד פתוח ומעז. אני שומעת שאת מערערת על דברים, לא מקבלת דברים כמובן מאליו, ויש לך תעוזה, את פותחת דברים. לי קורה ההיפך, אני חוזרת בדרך כלל לשמרנות ואת פותחת... את עושה דברים שהם לא מקובלים מבחינה חברתית. נא': לי לא אכפת הבחינה החברתית. אבל אני מסכימה עם אפ' שיש משהו מדאיג מול הילדים, באילו מילים אני בוחרת. למשל אחרי הטלפון מההורים הבהרתי לילדים כמה דברים... אמרתי שאתם יכולים לבחור אם להיות דתיים או לא. לא משנה שנולדתם מוסלמים אלא מה זה אומר לכם עכשיו."

."

2. עידוד פיתוחה של גישה ביקורתית ויצירתית כלפי ערכי התרבות והחברה" (מתוך החזון החינוכי של יד ביד)

היחס למקורות הקשורים לדת: קיימים הבדלים בהתייחסות לביקורת ולאפשרות לחשוב באופן עצמאי על מקורות דתיים. כך למשל, קיים פער בין הגישה לביקורת ביהדות לבין הגישה לביקורת באסלאם ובנצרות. עמידה על ההבדלים בין הגישות כדוגמת האמור לעיל הינה דוגמה מובהקת להתמודדות עם השונות בין המורות ביחס לכתבים המכוננים. " .. דנו בכך שגם מי שנבחר על פי תכונות מסויימות, עושה טעויות, זה מה שיש ללמוד. המטרה הושגה מהבחינה שלמדנו שיש לשליח מגרעות, שהשליח אנושי".

" בהתחלת העבודה עם התכנית, היה לי קשה לשמוע ולבקר דברים בדת שלנו. בשעור על אברהם הרגשתי שאני מגנה עליו שעזב את הגר וישמעאל במדבר. הילדים ביקרו את אברהם. אישית הרגשתי שהוא עשה את זה בגלל שאלוהים ביקש ממנו. תמיד סיפרתי את הסיפור ומעולם לא חשבתי לבקר. עכשיו אני חושבת על זה ומבינה בצורה אחרת את הדרך שבה ועליה גדלתי".

3. חוסר השוויון בשליטה בשפה הערבית בין מוחת ערביות ליהודיות.
4. הרחבת מעגל הלמידה מבית הספר אל הקהילה: **"..החיים בבית הספר הדו-לשוני מהווים, הכוללת את כל באי בית הספר-הנהלה, מחנכים ומחנכות, תלמידות ותלמידים."** (מתוך החזון החינוכי של יד ביד)

כל ילדה וילד באים ממשפחה, לכל משפחה מורשת משלה, מורשת כל משפחה מתכתבת עם מורשת התרבות של קבוצת השייכות שלה. חלק מהמשפחות דתיות או מסורתיות וחלק מהמשפחות אתיאיסטיות. חשוב שנבנה את המהלך הבא להרחבת מעגל השיח הבין תרבותי להורים המעוניינים לחקור את מורשת תרבות הדת שלהם ושל השותפים שלהם. מפגשי הלמידה של ההורים יושתתו על אותם עקרונות מנחים במפגשי הילדות והילדים: יבחר נושא, כל קבוצת שייכות תחקור את הנושא בכלים שונים ותשתף את הקבוצות האחרות במה שחשוב לה שידעו עליה, כדי להעריך לתת משמעות ולהוקיר את השונה השווה בין התפיסות השונות. **" אני פותחת עם כיתות ו' בשאלה על מה זה הזהות האסלאמית. ילדה אחד אמר 'אני בחרתי באסלאם'... התקשר אלי אחד ההורים והתלונן שהוא לא רוצה שלילד שלו תהיה בחירה. הוא לא דתי אבל לא מוכן שבתו תבחר דת אחרת. אמר שחשובה להם הדת למרות שהם לא דתיים"**.

המאפיינים המרכזיים ושל התכנית

התכנית תואמת את עקרונות החינוך הדו-לשוני, על פי החזון של עמותת "יד ביד", ומאפשרת מרחב נוסף לביטוי. בין העקרונות ניתן למנות: חינוך הומניסטי; פתיחות לאחר; שוויון; דו-לשוניות; ריבוי נקודות מבט.

התכנית בנויה כתכנית ספירלית מכיתה א' עד כיתה ו', עם התחלת עבודה בחט"ב. התכנית דינמית ומתפתחת, וצוברת ידע וניסיון מתוך המפגשים והלמידה הרפלקטיבית שבעבודת המורות והמורים. באשר ליחס בין המשולש - התוך אישי, הבין אישי והבין קבוצתי - לבין תוכני הלימוד. התכנית מבוססת על יסוד מארגן בכל נושא. כלומר, היא מתמקדת במושג, ערך, דמות, בעיה, דילמה, רעיון או תהליך, בהתאמה לגיל הלומדות והלומדים, ולתכנית הלימודים בשלוש הדקות.

מדובר בתכנית בין-תרבותית; דו-לשונית ואינטרדיסציפלינרית. כלומר – התכנית מזמנת התנסות של התלמידים בדרכי הוראה מותאמות ומגוונות. היא מעודדת אקטיביות בלמידה-הוראה, ומושתתת על מפגש המכיר בערך הדמיון ומוקיר את השונות שוות הערך.

מטרות התכנית

- טיפוח סקרנות, הבנה, סובלנות והערכה כלפי מסורות, רגשות ותרבויות של אנשים ועמים אחרים, וטיפוח מחויבות לערכים האלה.
- היכרות עם המורשת והתרבות שהתפתחו מכל דת והכרה בייחודיותן, לצד היכרות עם העקרונות המשותפים והדומים בשלוש הדתות המונותאיסטיות.
- טיפוח ההכרה כי הבנת המורשת מבוססת על ההנחה שקיים דמיון בסיסי בין בני האדם בכל הדורות. זאת, תוך ראיית ההבדלים הקיימים כדבר מה לגיטימי.
- טיפוח היכולת להבין את עמדתו של האחר מנקודת מבטו הוא.
- הוספת ידע מעשיר ומשמעותי לחיי המשתתפים בתכנית ולמערכות יחסים חברתיות שונות, שיכולות להשפיע בסביבתן על איכות החיים ביחד.
- היכרות עם הערכים, המקורות, המסורת ודרכי הביטוי המיוחדות של מורשת התרבות בכל דת, ועם השפעתם על עיצוב האדם והחברה בעבר ובהווה.
- היכרות, הבנה והערכה של דמויות היסטוריות עיקריות בתולדות הדתות השונות.
- הבנת הסכנות הגלומות באלימות ובחוסר סובלנות ביחסים שבין בני אדם ודתות בעבר ובהווה.

עקרונות העבודה

1. התכנית בכל שכבת גיל משלבת בין תכנית החגים הבית ספרית לבין תכנית העבודה השוטפת בשלוש הדתות, על פי קבוצת שייכות.
2. למידה משותפת, חווייתית, מעודדת ומעוררת שאלות ודין בשתי השפות.
3. מפגשי הלמידה יפתחו בהמשגה של המורות. כל מפגש ייסגר בפעילות חווייתית של כל הילדים, כגון: דמויות נפגשות או חידון, ובסגירה מְבִנָה של התהליך על ידי המורות.
4. הלמידה בקבוצות שייכות נפרדות מיועדת להעמקה ולהרחבה, כל אחת במקורות של מורשת דתה, בסיפורים המפורטים ובהשתמעויות לחיים, בעבר וכיום. ההוראה תהיה מכוננת הבנה, תטפח חשיבה יצירתית ולמידה קבוצתית חווייתית וחקרנית. יותאמו דרכי הוראה באסטרטגיות שונות בהתאם לנושא, לכיתה ולמסר.
5. הילדים והילדות יכירו טקסטים מתוך המקורות, טקסטים כתובים נוספים, וכן יצירת אמנות, ומוסיקה.
6. התאמה לרגשות תרבותית וניצול השונות באפשרויות הייצוג של דמויות מרכזיות להבנת מקורות האיסורים הדתיים ומשמעותם.

7. תהליך למידה רפלקטיבי ותוכני של המורות ימשיך ללוות את ההוראה ואת המפגשים. תהליך זה ימשיך להעמיק ולשכלל את המיומנות ואת הכישורים של צוות ההוראה ליצירת לימוד משותף מפרה.

מהלכה למעשה – מתודות מרכזיות בתכנית

"היסוד הלימודי מבוסס על פיתוח כישורים ומיומנויות של השכלה וחברה א. פיתוח אוריינות שפתית...המבוססת על מיומנויות למידה וחיבה.." (מתוך החזון החינוכי של יד ביד)

ידע ומיומנויות - תכנית הלימודים של כל קבוצת שייכות יוצרת בסיס ידע המקנה מושגים ומיומנויות להתמודדות עם טקסטים, קריאה, כתיבה והעשרת השפה. משמעות השונת - מרכזיות השפה בתכנית תבוא לידי ביטוי בהעשרת השפה באמצעות ציחפי לשון ופתגמים.

פתגמים ואמרות הם נשאי תרבות - עבודה המגיעה אל לב לבה של המורשת התרבותית מאפשרת אימוץ דרכי הוראה מגוונות לצורך הבנה עמוקה של הקשר בין השפה לבין ערכים תרבותיים.

חקרנות, הנעה, הבנה - יתקיימו סיורים במקומות משמעותיים לשלוש הדתות בירושלים. היציאה לסיורים תיעשה לאחר הכנה, הכוללת שאלות שאנחנו רוצים למצוא להן תשובות במהלך הסיור. חלק מהילדים יקבלו עליהם לתכנן חלק מהסיור (בהתאמה לגיל). לאחר הסיור תתקיים למידה משותפת על מה שנראה בשטח לעומת מה שלמדו עליו. המורות יעודדו את התלמידים להרחיב את החוויה לשאלות ותהיות שעלו תוך כדי הסיור ולאחריו. שאלות ותהיות אלה יהוו בסיס לעבודת חקר קבוצתית.

תודה לשותפות לתהליך הלמידה העמוק, המרתק המאתגר, זה שמצאנו בו לאו דווקא את מה שציפינו לו.

צוות המורות בית הספר מקס ריין ביחשלים:

אולפת סלמן

אפרת תובל

אתי שנהב

הייא סאלח

חגית תורג'מן

יפה שירה גרוסברג

כריסטין פלמן

מגי עדיקה

מיה צ'ונה

נאדרה חוסיין

נלי אברהים

הדרכה משותפת: ארמית לוטם ואולפת סלמן

כתיבה והובלה: ארמית לוטם